

RWAĆ SIĘ (27) *vb impf*

sie (20), się (7).

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

inf rwać się (4). ◇ *praes* 3 sg rwie się (5). ◇ 3 pl rwą się (6). ◇ *praet* 2 sg m rwałeś się (1). ◇ 3 sg f rwała się (2). ◇ 3 pl m an rwali się [cum N pl: psi] (1). *subst* rwały się (6). ◇ [fut 3 sg n będzie się rwało.] ◇ *con* 2 sg f rwałyby się (1) *BielKom*. ◇ [3 sg f by się rwała.] ◇ *part praes act* rwać się (1).

Sł stp brak, Cn s.v. rwę co, Linde XVI – XIX w.

1. *Dzielić się na części wskutek szarpnięcia lub działania siły ciężkości, pękać, rozrywać się; dirumpi PolAnt; rumpi Vulg* (20) : Ale gdy ná brzeg wywieźli [rybacy sieć]/ Ryby żadney nie náleźli: Iedno kámień dobrze niemáły/ Przed którym się sieći rwały. *BierEz* I3; Ano się rwą powrozy/ żagle fie pádáią/ Kotfice do dná płynąc ledwe dostawią. *RejWiz* 3; To gdy vczynili [tj. zarzucili sieci]/ zágárnęli bárzo wiele ryb/ ták iż się rwałá sieć ich. *BibRadz Luc* 5/6 [przekład tego samego tekstu *RejPos, WujNT*]; *RejPos* 176v; Przeto iż [opętany] częłto był wiązán łáncuchy y pęty/ ále się ná niem łáncuchy rwały/ á pętá tągáły/ y niemogł go żaden okrocić. *BudNT Mar* 5/4; *WujNT Luc* 5/6; [ábowiem gdy [len] ták [połem poleży/ rychley y lepiej się od pázdźierza wypráwi/ á włókno się też nie ták będzie rwało/ coby było gdyby ie tárł prósto z słońcá zebrałwzy *Cresc* 1571 189].

Przen (5) : *WujJud* 12; Ale áż od Hunnora y Magera álbo Magora fynow Nemrota Babilońskiego/ y Ninuślá pierwszego Affiriyskiego Krolow/ od których vřtáwiczná genealogią y fucceřfiá/ áczkolwiek fie według prawdy rwie/ Krole y Xiążętá fwoie [Węgrowie] wywodzą. *StrykKron* 62.

W porównaniach (2): [Karność do Młodości:] Bychći przepuścił ty zbytki/ Rwałáby fie niż złe nitki *BielKom* E3v; Wřzytki dni żywotá mego thák prętko przechadzáły/ A prędzey fie niż nić w ręku v tkaczá ták tu rwały *LubPs* hh6.

a) *O wojsku: rozpraszać się* (1) : á thám pożegnawłzy káždy fwego páná/ przed nim thuż potkál fie z oná niepodobná śmiałością/ ktorey mu miłość dodawálá/ z oná [podziwná] chęćzią/ áby fie popiśál nie ledáiákim słuğą/ iż więcz wielkie vřfy Murzyńskie rwać fie/ y tłumy ludzi/ zořtác ná plácu muřiały. *GórnDworz* Bb7.

a. *O żyłach i stawach* (4) : a [Jezus] iako lotr albo zboytza iaki na krzyżu bez lutořci byl rozciągniony/ tako iřz fie wnijm żyly ij řtawy rwały. *OpecŻyw* 134v, 139v; *FalZioł* V 30; Abowiem ktora żyła zawřždy iest napięta/ a nigdy niema popuřzczenia ta fie pořpolicie rwie. *KwiatKsiąż* P4v.

b. *Doznawać zniszczenia wskutek działania wody* (5) : przed Vpuřtem/ nie biy żadnych Pałów [!]/ ábowiem po Palech które bywáiá [!] bithé w Vpuřtách/ rády řye řtawy rwą. *Strum* M3v, I2; bo fie to częłto przytrafia/ co fie iednemi taczkámi źiemie zápráwić może/ tego potym killká wři nie zápráwi/ gdy nagła rzecz przypádnie/ á pocźnie fie grobla rwać. *GostGosp* 60; *KlonWor* 15; [Groblej winni opravowác krom dnia, abo na gwałt bieżeć, kiedy by się grobla rwała. *LustrRaw* 16; Ale iż ten zamek na górze ze stron, to jest z południa, z zachodu i z północy, tedy ta góra z południa rwie się ku drodze, a [z] zachodu i z północy tam się jeszcze bardziej rwie, bo z północy rzeka *LustrMalb* I 170].

Szereg: »łamać się, rwać się« (1): náwieźiřł then Vpuřł źiemią dobrá/ coby nie piákwóatą/ y nienapłáwną: áni téz gliną/ kthóra řye łámie/ rwie/ ták iáko y piáfek *Strum* M2v.

2. *Szarpać się* (3) :

a. W funkcji zwrotnej (1) :

Zwrot: »rwać się za łeb« (1): Caput sinistra manu perfricans, Drąpiąc się albo rwać się za łep. *Mącz* 136d.

Szereg: »drapać się albo rwać się« (1): *Mącz* 136d *cf* *Zwrot*.

b. W funkcji wzajemnej (2) :

W połączeniach szeregowych (2): między ktoremi [psami] wielka niezgodą była/ tak że się między sobą rwali/ targali/ kąłali *CzahTr* D3, D3v.

Zwrot: »między sobą się rwać« (2): ále przy sprawie zła [w wojsku nieprzyjaciela]/ niezgodą wielką/ iedności miłości niemają/ iedno się przy łami między sobą kąłają/ rwać/ targają *CzahTr* D3v, D3.

3. Urywać się, odrywać się (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Także y mórinarz gdy się już powrozy pądają/ żagle się kołyszą/ kotwice się rwać/ iefli z ochotną twarzą á połtawą do mórztu y do inłzich przpraw się miece/ wżytym dobrze tuży/ już się też wżycy ná pomoc iego łkupią *RejZwierc* 96v.

4. Udawać się gdzieś pospiesznie [dokąd] (2) :

W porównaniu (1): Kinął głową nie zchęcią Oćiec fráfowliwy/ Syn się zátym do stáyniey rwie iáko wścikliwy. *RybGęśli* Cv.

Przen: *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy [którędy] (1) :* A páni biała z mieczem się zawiya/ [...] Pełno iey wżędy/ rwie się y w namioty/ Przez gęłte wozy/ przez wáły/ przez płoty. *KochSz* B3v.

5. Zamierzać się, atakować [czym] (1) : baculo et maczuga rwaiesz szya *ZapMaz* VII Z 17/449.

6. [W funkcji strony biernej: Być unieważnianym:]

Szereg: »rwać się i wniwecz obracać«: (nagł) Tełtáment s których przyczyn nic nie wáży. (–) TEłtáment vczynióny rwiefie y w niwecz obraca s tych przyczyn [...] *GroicTyt* 131 (*Linde*).]

Synonimy: 4. pędzić, rzucać się.

Formacje współrdzenne cf RWAĆ.